

מסורת הש"ס

א) ונעידוינן סג. ובפסחים ה: כתב רש"י ד"ה מחחא עזרי של רבנן, ט) גירסת היר"ף בדגלנא וכן הוא בערוך ערך רגלנא, א) ע"י שבת קמח, ד) שבת קמח: ויט"ף, ט) נע"י במהר"ם לובלין, ו) לקמן לו: שבת קמח, ז) שבת קמח, וקמח, ח) וי"ל דנה אולס ביר"ף פ' מולין וברא"ש שם ס"י יג ובב"י ס"י שקה הגרסא רבנא, ט) נבי"ם ט: א) וע"י מוס' שבת נה. ד"ה ואף ומוס' ב"ב ס: ד"ה מוטב ומוס' ע"ז ד. ד"ה שחיט, ס) [שבת קמח: ע"ש], ט) ושת קמח, ט) [למקיים. רש"ש], ט) וינקרא בגו, ט) לאו לאורא. כל"ל מוהר"ם, ט) ואש"פ שאש"ט להקל כל"ל, ט) ז"ל גזירה. רש"ל, ט) שא"ס יוכלם לנאס' דעבדי אסורא. ק) מוידין ומתוספת זה לא הוזכר. כל"ל ועיין מהרש"א פ' בתרא דיומא [ס' מ] מהר"ם, ח) ונע"י מוס' ט"ט. ד"ה ורבי עקיבא כו',

**הגהות הב"ב**

(א) רש"י ד"ה נפרוס וכו' ושני בעלמא הוא ולהצניע: (ב) תוה ד"ה זמנין וכו' כי נפיל בגו מילא מלי:

**הגהות הגר"א**

[א] גב' בדוחקא. כ"ב הכרזים פ"י בדוחקא במוט. כרגלנא על גבי מחלוצין. כחגרא על הכקף. כחכפא בידו לפני הערוך פ"י בע"א: [ב] שם תכסיה כנכתמא זמנין דמפקין כו' כל"ל ונע"י רש"א ומהר"ם:

**הגהות מהר"ב רנשבורג**

[א] גב' זמנין דנפיל ואמ"י לחצוי. כ"ב עיין מהר"ם לובלין דלא גרס זה ועיין שו"ת מקובלת דגרים זמנין דמכתב ואמ"י לחצוי ובערס אסורין מלך טעול ועיין מגנ"א ס"י מק"י ס"ק ט"ז:

**מוסף רש"י**

אבל לא בעצים שבמוקצה. שהיחס בזהכס שאחורי צינו והקסא לימות הספיו. מוקצה רחבה שאחורי צמים, שהקצה אחורי צינו נכנסים שם דבר לאור (שבת קמח). זמנין דמפסקין. כיון דמלכת ליה כסיו קטר ליה כד, חומנין דמיפק ואמ"י למקטניה, והא קשר של קיימא דאסור מלאורייתא (שם קמח). ואמ"י לידו סחיטה. ודחאקרא (לעיל) נפרוס סודרא עליה, כדבר יבש מקימ"י (שם), אין מטפחין. ביד (לקמן טז) על הלג (שבת קמח). ואין מטפחין. על ירך דקמח (ז'): אז: ק"ל קף. מוטא אכל דליכא הכירא (שבת קמח).

בערמת התבן. אוקמה לה דרב כהנא אסיפא, אבל לא בעצים שבמוקצה, וסיפא דקתני אבל לא בעצים שבמוקצה, ואוקמה רב כהנא לר' יהודה דאית ליה מוקצה, ורישא דקתני מתחילין בערמת התבן בתיבנא סריא. דלא עבדי מיניה אצור.

## המביא פרק רביעי ביצה

**ומתחילין צערמס הסנן**. להסק ואש"פ שלא זמנה מצע"י ולא היה רגיל להסיק ממנה. והשמא משמע דלית ליה מוקצה: **אכל לא צעלים צבמוקצה**. רחבה שאחורי הצמים קרויה מוקצה על שם שהיא מוקצה לאחר ואין נכנסים ויוצאין בה תדיר ושם נותנין עלים וכל דבר שאין

דעתו לטול עד זמן מרובה. ובגמרא פריך סיפא לרישא דהשמא משמע דאית ליה מוקצה: **גב' ואס אי אפשר לשנות**. כגון שזמן אורחים הרבה זרין להציא הרבה צימד מותר: **דדרו בדוחק**. משאוי שאדם יחיד נושא על כתפו צחול בטורח אס צא לשאת אותו צי"ט לזרוך יי"ט כגון חצית או שק מלא פירות ישאנו צי"ט. כרגלנא עתה שקוינן פורק"א כדרכי נושאי מלה למכור מפני שארין לשנות וכשהוא משנה ישנה להקל משהו ולא להרבות טורח צי"ט ועתה זה נוח הוא לשאת בו משא כדכ וכשנושא בו חצית הנשאת ככתף משנה להקל הוא: **דדרו כרגלנא**. משוי חצית גדולה שרגלינן לשאת אותה כרגלנא: **לדרו כאגרא**. ישאיה צי"ט בשני בני אדם צמוט על כתפיהם דהיינו נמי שנוי להקל: **דדרו כאגרא**. צמוט על כתפיהם לדרו צי"ט לאותו משוי כחכפא צמוט צדיקה משום שנוי. ואש"פ שאינו להקל מ"מ שנוי הוא ואינו מרבה טורח בשנויו: **נפרוס סודרא**. קל הוא ואינו מכביד ושנוי (ב) הוא בעלמא ולהנע: **ואס אי אפשר לשנות**. שאין לו סודר לכסותו: **מליין מיל**. שואבות מים מן הנהר: **סכסיה כנכסמא**. כסוי של עץ העשוי לרדן: **זמנין דמפקין**. שרין לקושרו שלא יפול בדרך חומנין דמפסיק בהליכתו ואמ"י למקשריה וקשר העשוי להמקין: אכ מלאכה הוא: **דמטמיש צמיא**. שנשרה צמים: **אין מטפחין**. משום שזו או משום אכל: **מטפחין**. ידיו יז לזו: **מספקין**. קף על ירך: **מרקדין**. כרגל וכולם נאסרו משום שנות גזרה שמא יתקן כלי שיר צפרק משילין (לקמן דף לו:): **אפומא דלחיא**. לחי המתיר במצוי בשבת: **דלמא מגנדר ליה חפץ**. כרה"ר חוץ ללחי: **ואמ"י נאסוי**. מתוך שאינו במצוי מקורה להכיר שזה כרה"ר חוה כרה"י ומציאו: **וקא מגנדר חצנייהו ומיימי לזו לא גרסי'**: **ולא אמרינן לזו ולא מילי**. ואש"ג דעבדן אדרבנן דאמור לא לימיז ואינוהו יתבן: **הנה להס**. כדבר שהרגילו צו ולא יחזור צהס: **מוטב שיעשו שוגנין ולא יעשו מוידין**. לעבור כשידעו ולא יניחו צכך: **והני מילי**. דהנח להם לישראל: **כדרבנן**. היכא דמטפחין והנך דיתבן אפומא דלחיא: **מוספס יוס הכפורים**. שרין להתחיל ולהתענות מצעוד יוס דלאורייתא היא

דנפקא לן (יומא דף פא:) מועניתם את נפשותיכם כשחשט"ה: **ואכלי ושטו עד שחשכה גרס**. ולא גרס כשחשכה: **כאולר**. כדבר האלור

שהיה מוקצה לאולרו לזמן ארוך כהאי גוונא דסממא אולרין אותו לצהמה: **ארזי ואשוחי**. אין אדם מסיק אותן דעומדין לצנין: **אשוחי**. ארז נקבה: **דמוקא מחמת חסרון כיס יניסו**. שדמיה יקרין: **דמסני לה**. לדרב כהנא: **סנבא סריא**. נרקב ומסריח שאין ראוי למאכל כהמה וסממיה לעצים ולא לאכליה והיינו לאולרס': **לעינא**. לטיט ללצון לצנים: **דחיס ציה קוים**. ואין יכול לגבול צידיו וצרגליו:

רבה לא יבש אדם כפי הלחי של מבו דילמא מייגרד ליה חפץ חוץ למבויו חזינן דיתבי אפומא דליחיא ולא אמרינן להו ולא מילי, אלא הנח להן לישראל שיהו שוגנין ואל יהו מוידין. והני מילי כדרבנן אבל בדאורייתא אל שבקינן להו. נוסחא אחרנא ל"ש כדרבנן וא"ש בדאורייתא, דהא תוספת יוה"כ דאורייתא הוא וקא אכלו וקא שטו עד חשיכה ולא אמרי להו ולא מילי. מתחילין

בארזי ואשוחי, כלומר אלו העצים קרורו הן ומוקצה מחמת [חסרון] כיס אפילו ר' שמעון מודה שחורב כהנא אסיפא, אבל לא בעצים שבמוקצה, ואוקמה רב כהנא לר' יהודה דאית ליה מוקצה, ורישא דקתני מתחילין בערמת התבן בתיבנא סריא. דלא עבדי מיניה אצור.

## המביא פרק רביעי ביצה

**דדרו כרגלנא**. כ"פ צמח שקורים פורק"א ועשוי כמין רגל לדרו כאגרא צין שנים צמוט על כתפיהם דהיינו שנוי והוי להקל כפ"ה וקשה כצוק פ' האומנין (צ"מ דף פג.) משמע דמשאו כד נושאין צקל כרגלנא כאגרא אלא נראה דאפילו מכביד יותר מכל מקום לא חיישינן כיון דמשנה מדרך חול וכן נמי פירש הקונטרס גבי דדרו כאגרא לדרו כחכפא ט ואפילו נמי אין להקל מכל מקום שנוי הוא:

**דמ"א"א בחצבא רבה תמלי בחצבא זוטא הא קא מפשא בהלובא**. ול"ת מלי פריך והא מפשא כהלוכא והא אמרינן לעיל דאפושי כהלוכא שפיר דמי כשיעשה דרך שנוי ויש לומר דהא מפיש כהלוכא ושנוי נמי ליכא דצחול נמי עבדינן הכי:

**זמנין דמטמיש ביה מיא ואמ"י לידו סחיטה**. ול"ת והא אמר נפרוס סודרא עלויה ולא חיישינן לידו סחיטה וי"ל דלעיל מיירי בחצית סתמוס כולו ופוי כז ולכן לא חיישינן לסחיטה ועי"ל דהכא מיירי בסחיטת מים דאסורה ב מושם זבון ול"כ כי נפל ט בגויה מילא אמ"י לידו סחיטה אכל התם מיירי ציין דסחיטה שלו אסורה משום דש ול"כ כי נפיל ט לארעא הולך לאבוד ולא חיישינן לסחיטה: **אין מטפחין**. פ"ה משום שיר או משום אכל ולא נהירא דמפוק ליה דאסור משום לער ואפי' צחול המועד כדאיתא צפ' ואלו מגלחין (מו"ק דף כח:) ולקמיה (דף לו.) מפרש<sup>ג</sup> שמא יתקן כלי שיר:

**רתנן אין מטפחין ואין מרקדין**. פרש"י שמא יתקן כלי שיר ומייה לדידן שרי דדוקא צימיהן שהיו צקיחין לעשות כלי שיר שייך למגור אכל לדידן אין אנו צקיחין לעשות כלי שיר ולא שייך למגור:

**דחא תוספת יוה"כ דאורייתא היא ואכלי ושטו עד חשכה כו'**. משמע דש שיעור לתוספת יוה"כ מדהרין להפסיק מצעוד יוס דהא ודאי לא היו אוכלים ממש עד כשכה<sup>ה</sup> דעבדי אסורא מדאורייתא ואש"פ<sup>ו</sup> קאמר מוטב שיהיו ישראל שוגנין ולא יהיו פ<sup>ז</sup> מוידין וצפ"י התוספת לא הוצרכ השעור ולכן יש לחסר ולהפסיק מצעו"י: <sup>ח</sup>

**התם בתבנא סריא דאית ביה קוצים**. וגס אינו ראוי למאכל כהמה וקאי להסקה ואפילו רבי יהודה מודה ול"ת מלי שגא מעצים צבמוקצה דקא אסר רבי יהודה אש"ג דחזין להסקה וי"ל דלא דמי דדוקא גבי אולר יש תבן לא הקצה דעתו למה שראוי עתה דלא הקצה דעתו כי אס ממאכל כהמה ועמה הוא ראוי להסקה ומוזה לא

הקצה דעתו אכל אולר של עצים הקצה דעתו ממה שראוי עמה: **עד**

רבה לא יבש אדם כפי הלחי של מבו דילמא מייגרד ליה חפץ חוץ למבויו חזינן דיתבי אפומא דליחיא ולא אמרינן להו ולא מילי, אלא הנח להן לישראל שיהו שוגנין ואל יהו מוידין. והני מילי כדרבנן אבל בדאורייתא אל שבקינן להו. נוסחא אחרנא ל"ש כדרבנן וא"ש בדאורייתא, דהא תוספת יוה"כ דאורייתא הוא וקא אכלו וקא שטו עד חשיכה ולא אמרי להו ולא מילי. מתחילין

בארזי ואשוחי, כלומר אלו העצים קרורו הן ומוקצה מחמת [חסרון] כיס אפילו ר' שמעון מודה שחורב כהנא אסיפא, אבל לא בעצים שבמוקצה, ואוקמה רב כהנא לר' יהודה דאית ליה מוקצה, ורישא דקתני מתחילין בערמת התבן בתיבנא סריא. דלא עבדי מיניה אצור.

## ל.

ב א מיי פ"ה מהל' יו"ט ה"א סמג לאחין עה טוש"ע א"ח ס' שכב סעי' וס' מקי סעיף י:
ג ב מיי שם הל' ב טוש"ע א"ח שס:
ד ג (מיי פ"יו מהלכות שבת) טוש"ע א"ח ס' שקה סעיף ה:
ה ד מיי פ"א מהלכות שבת עשור הלכה ז סמג לאחין סה עה טוש"ע א"ח ס' מרח סעיף ב:
ו ה מיי פ"ב מהלכות יו"ט הלכה יא טוש"ע א"ח ס' מקיט סעיף ז:
ז ו מיי שם ופכיו מהלכות שבת הל' טו טוש"ע א"ח ס' שג סעיף א:
ח ז ח מיי פ"ב מהל' יו"ט הלכה יא טוש"ע א"ח ס' מקיט סעיף ז:

**לעזי רש"י**

פורק"א. קלשון.

**מוסף תוספות**

א. ע"י מוס' שבת קמח. ד"ה אחקין רבא משי"כ בלאוך.
ב. דסחיטה משום לבון ושאר משקין מכלכלין ולא מבלבין ולפיכך ליכא למגור. רש"י.
ג. משום שמחה רגילין לספק ולטפח בהמשעת קול ואסור. מוס' שבת קמח. ד"ה לא מספקין.
ד. אלא דלא ידיעין ליה ר"ן. ה. דאי הכי הרי מכניסין עצמן לספק יוה"כ עצמו. שם. ו. דאי אפשר לצמצם. שם.

**רבינו חננאל**

הנא אס אי אפשר לו לשנות מותר לעשות כדרכו. אחקין רבא במחוזא. הכתפין הנושאין את הקנקנים בדוחקא, יעבסו אותן בשינוי הרוסח, וכי אי אפשר לשנות מותר. א"ל רבה בר רב חנן לאבאי (אמור רבנן) כל היכא דאפשר לשנוי משנינן, והא הני נשי ממלאות מים בלא שינוי, א"ל מי שדרכה למלאות בכלי גדול תמלא בקטן, מרבה בשאיבה, שצריכה לשאוב כמה פעמים כדי סיפוקה, מי שיהיתה שואבת בכלי הגדול פעם אחת. מי שדרכה למלאות בקטן תמלא בגדול, מרבה בכבוד משאוי, תכסהה, פעמים שיפול הכיסוי וצריכה לעמסו, תקשרהו, פעמים שיחתוך וצריכא לקשר, תכסהה בסודרי, פעמים שינשר (המים) (הסודר) במים ותסחיטוהו ביו"ט, להלך לא אפשר ולפיכך שרי. תוב א"ל תנן אין מטפחין ואין מטפחין ואין מרקדין. פירוש מטפחין סיפוק שבא בחמתו, כדכתיב ויספוק את כפיו. וסיפוח לרצונו. והאידנא קא חזינן להו דקא עבדי ולא אמרינן להו ולא מילי. א"ל וליטעמין הא דאמר ואמ"י לאיתוי, והאידנא חזינן דיתבי אפומא דליחיא ולא אמרינן להו. נוסחא אחרנא ל"ש כדרבנן וא"ש בדאורייתא, דהא תוספת יוה"כ דאורייתא הוא וקא אכלו וקא שטו עד חשיכה ולא אמרי להו ולא מילי. מתחילין בארזי ואשוחי, כלומר אלו העצים קרורו הן ומוקצה מחמת [חסרון] כיס אפילו ר' שמעון מודה שחורב כהנא אסיפא, אבל לא בעצים שבמוקצה, ואוקמה רב כהנא לר' יהודה דאית ליה מוקצה, ורישא דקתני מתחילין בערמת התבן בתיבנא סריא. דלא עבדי מיניה אצור.